

Soledad Estorach Esterri

Albatàrrec, 6 de febrer de 1915

Paris, 14 de març de 1993

Soledad Estorach Esterri va néixer a Albatàrrec el 1915. Era filla de Rafael Estorach i Elvira Esterri.

Des de petita va rebre una educació alliberadora. El seu pare, mestre, li va ensenyar a llegir i a escriure, fet insòlit en aquella època per a una nena de la seva edat. També va adquirir d'ell consciència política, sobretot «les seves nocions de la justícia», però la seva irreligió li va portar conflictes en l'entorn.

El seu pare va morir quan ella tenia 11 anys, i va haver-se de posar a treballar, tot i que va poder continuar la seva educació gràcies a un mestre amic del seu pare.

Amb 15 anys, i malgrat les pressions de la família materna perquè es casés, va convèncer la seva mare per marxar a Barcelona a treballar i estudiar. La Soledad no volia viure “entre les quatre parets d'una casa”, que era la vida que tenien assignada la major part de les dones d'aquella època.

A Barcelona, la Soledad va treballar, primer a la botiga d'un tiet, després com a serventa i més tard com a obrera en la indústria química. La seva mare i la seva germana Juana també van anar a viure a Barcelona.

La Soledad va conèixer les idees anarquistes llegint periòdics i revistes. Estudiar en una escola nocturna li va permetre conèixer companys i companyes de la CNT, sindicat al qual es va afiliar. I més endavant, va començar a participar en l'Ateneu Llibertari Amor y Voluntad del barri del Clot, on va seguir estudiant i on es va involucrar de forma molt activa.

Entre finals de 1934 i principis de 1935, la Soledad va ser una de les creadores, amb altres dones, del Grup Cultural Femení CNT. Aquest col·lectiu tenia l'objectiu de defensar els interessos de les dones dins mateix de la CNT, ja que tot i ser molt actives en els conflictes laborals que les implicaven, les dones no acostumaven a assistir a les reunions ni a participar en els sindicats. A més a més, tot i que la postura majoritària dels anarquistes era que homes i dones hi havien de participar, els homes no feien prou per incloure les dones dins del moviment, o no en sabien.

La creació d'aquest grup va suscitar recels, tant per part d'homes com de dones, ja que creien que podia genera diferències entre els dos sexes. També les van acusar de feministes, terme que en aquell moment designava les dones, sobretot burgeses, que volien igualar les seves condicions polítiques i econòmiques a les dels homes. Les anarquistes, però, anaven més enllà, i defensaven l'abolició de totes les formes de dominació i d'autoritat. Elles es van considerar sempre un grup femení, no feminista.

Més tard, a finals de setembre de 1936, aquest grup de Barcelona i un altre de València s'uniren a altres dones de Madrid, que publicaven des del maig la revista *Mujeres Libres*, per configurar-se com a Agrupación de Mujeres Libres i van crear una Federació Nacional a les regions Centre, Catalunya, Llevant, Andalusia, Extremadura i Aragó, seguint el model organitzatiu de la CNT, amb federacions locals, regionals i provincials. Tenien unes finalitats molt clares: “Emancipar a la mujer de la triple esclavitud: esclavitud de ignorancia, esclavitud de hembra y esclavitud de productora” i “Liberar a las mujeres de la dictadura de la mediocridad”.

A diferència d'altres organitzacions femenines, *Mujeres Libres* va reivindicar sempre la

seva autonomia i va reclamar que se les reconegués com la quarta branca del Moviment Llibertari (juntament amb la CNT, la FAI i les JJLL), fet que no van aconseguir.

Durant els primers dies de la Revolució, la Soledad va participar en la lluita als carrers de Barcelona, ocupant la Casa Cambó (que seria la coneguda Casa CNT-FAI) o ajudant a convertir diversos cinemes en menjadors populars o a crear una universitat popular amb les Joventuts Llibertàries.

Va ser membre del Comitè Revolucionari del Clot i delegada per la Federació Local de les Joventuts Llibertàries de Barcelona en les reunions durant la Guerra.

Pel que fa a Mujeres Libres, va ser la coordinadora de les activitats a Barcelona i la responsable d'obtenir el finançament necessari, que va anar a càrrec de la CNT i de la FAI, i que la Soledad aconseguia no sense dificultats.

Mujeres Libres van organitzar una extensa tasca formativa per a dones. A Barcelona, ho van fer tant al seu local com a altres espais: al Casal de la Dona Treballadora, a l'institut nocturn a Sants i el d'altres barriades, a les fàbriques col·lectivitzades, a la granja-escola de la Bonanova, a l'escola-refugi de Sant Gervasi, etc. Van crear xarxes de suport mutu i guarderies, van organitzar reunions d'anàlisi i estratègia, van ajudar les persones refugiades, van participar activament al SIA (Solidaridad Internacional Antifascista), etc.

La Soledad va participar en nombrosos mítings propagandístics, tant als ateneus com a les fàbriques. Va anar al camp, per ajudar a formar col·lectivitats agràries, i al front, en gires per donar suport als combatents. Era molt reconeguda per la seva oratòria, empena revolucionària i valentia solidària. Tots els testimonis consideren la Soledad com l'ànima de Mujeres Libres de Barcelona, conjuntament amb la Concha Liaño, responsable del Comité Regional i de l'expansió de Mujeres Libres per Catalunya. El fet de no tindre responsabilitats familiars i els seus caràcters entusiastes permetien a la Soledad i a la Concha ser molt actives dins de l'organització.

A l'exili, va ser internada en un camp de concentració i empresonada a Orleans, d'on va fugir gràcies a l'ajuda d'anarquistes francesos.

Durant el període de la II Guerra Mundial, va viure en la clandestinitat a França i Espanya, va contraure una malaltia cardíaca i es va unir al grup d'exiliats trotskistes juntament amb el seu company, Andrés García de la Riva, *Colombo*.

Més tard, va ser enviada a l'escola internacional de quadres de la IV Internacional, on va conèixer en Michel Lequenne, amb qui es casaria davant el rumor que els refugiats espanyols serien deportats. Es van divorciar el 1957.

La Soledad va formar part del PCI-SFQI (Parti Communiste Internationaliste - Secció Francesa de la Quarta Internacional) fins el 1955, escrivint en el seu òrgan *La Verité* sobre la situació a l'Espanya franquista, amb el pseudònim de Maria.

Va treballar, entre d'altres, com a traductora i editora.

Va participar en la revista *Mujeres Libres en el exilio*, que es va editar entre el 1964 i el 1976, impulsada per la Sara Berenguer des de Montady, a França, i la Suceso Portales des de Londres. També en el llibre sobre Mujeres Libres que impulsà la Mercedes Comaposada després de la mort de Franco. El manuscrit original es va perdre quan va morir la Mercedes i, finalment, el 1999, les dones de Mujeres Libres que encara vivien van aconseguir publicar, amb la Fundación Anselmo Lorenzo, el llibre *Mujeres Libres. Luchadoras*

libertarias.

La Soledad, però, no va veure publicat el llibre. Va morir a l'exili a Paris el 1993, després d'una llarga convalescència a causa de la seva malaltia cardíaca.

Per ella i per totes les que hi eren, les que som i les que serem. Amb aquest recull de relats volem recordar la seva memòria.

Visca la lluita!

Per motius d'espai, no podem incloure aquí informació més extensa ni les referències bibliogràfiques en què es basa aquesta biografia.

Per conèixer més en profunditat les paraules i el pensament de la Soledad, així com alguns dels seus articles, podeu consultar l'espai que li hem dedicat a la web de la Biblioteca Anarquista Maria Rius: www.bibliotecamariarius.org/soledad-estorach-esterri

*Text original al llibre: 1er Recull de Relats «en honor a Soledad Estorach» de la Biblioteca Anarquista Maria Rius de Lleida.

Març de 2024.

Autoria: Biblioteca Anarquista Maria Rius

Sota llicència Creative Commons Reconocimiento - No Comercial - Sin Obra Derivada (by-nc-nd)